T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/117
KARAR NO : 2022/388
KARAR TR : 20/06/2022

ÖZET: Yersiz ödendiğinden bahisle *"denetim tazminatının"* iadesine ilişkin idari işlemin idari yargı yerinde iptali karşısında, yersiz ödemenin tahsili için açılan alacak davası sonucu adli yargı yerinde verilen kabul kararının KALDIRILARAK idari yargı yeri kararının BENİMSENMESİ suretiyle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİ hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen Başvurucu (İdari yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : D. S
Vekili : Av. H. D
Karşı Taraf : 1- Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. R. S
2- Maliye Bakanlığı
Vekili : Av. F. U

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1. Davacı vekili, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı emrinde uzman olarak görev yapmakta iken davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında ödenen özel hizmet tazminatı bedelinden indirim yapılarak denetim tazminatı ödemelerinden bir kısmının geri istenmesine ilişkin işlemler ile bu işlemlere yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin; Türkiye İstatistik Kurumu uzmanlarına denetim tazminatı ödenmeyeceğine ilişkin açık bir hüküm bulunmaması sebebiyle iptali ve mahrum kalınan parasal haklarının tazmini talebiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. Ankara 15. İdare Mahkemesinin E.2009/723, K.2010/743 sayılı kararı ile, *"dava konusu işlemlerin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken işlemler olmadığı"* gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

3. Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 06/07/2011 tarihli ve E.2011/2724, K.2011/4928 sayılı kararı ile, *"heyetle karara bağlanması gerekli uyuşmazlığın tek hakimce çözümlendiği"* gerekçesiyle itirazın kabulü ile kararın bozulmasına karar verilmiştir.

4. **Ankara 15. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/1773, K.2011/2032 sayılı kararı** ile, *"denetim tazminatının geri alınması işleminin, 5018 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı"* gerekçesiyle davanın bu kısmı yönünden iptaline, Maliye Bakanlığı yazışmalarına ilişkin kısmı yönünden de davanın incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

5. Danıştay Onikinci Dairenin 21/03/2019 tarihli ve E.2018/2918, 2019/2176 sayılı kararı ile, temyize konu kararın onanmasına karar verilmiş; bu karara karşı yapılan karar düzeltme başvurusu da, aynı Dairenin 13/02/2020 tarihli ve E.2020/194, K.2020/1285 sayılı kararı ile reddedilmiş ve böylelikle idari yargı yerince verilen karar kesinleşmiştir.

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

6. Davacı idare vekili, Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman kadrosunda görev yapmakta olan ve kendisine yersiz denetim tazminatı ödemesi yapılan başvurucunun 3.365,38-TL tutarında hazine borcu bulunduğunu belirterek bu tutarın tahsili talebiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

7. **Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22/06/2015 tarihli ve E.2009/2030, K.2015/583 sayılı kararı** ile, *"alınmış bir idari karara dayanmaksızın ve hukuki dayanağı olmaksızın şart tasarrufa konu olmayan hatalı ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri alınması icap ettiği"* gerekçesiyle davanın kabulüne karar vermiştir.

8. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 03/10/2018 tarihli ve E.2016/22368, K.2018/9452 sayılı kararı ile kesin olarak onanmış ve böylelikle adli yargı yerince verilen karar kesinleşmiştir.

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

9. Başvurucu vekili, 23/12/2021 tarihli dilekçe ile; *"adli yargı yerinde aleyhe verilen tahsil kararı nedeniyle idari yargı yerince verilen iptal kararının uygulanamadığı ve etkisiz kaldığını"* belirterek hüküm uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle idari yargı yerine başvuru yapmış; Ankara 15. İdare Mahkemesinin 06/01/2022 tarihli ve E.2011/1773 sayılı ara kararı ile hüküm uyuşmazlığının giderilmesi için adli yargı yeri dava dosyası da istenilerek dava dosyalarının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

10. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca, benzer uyuşmazlıklardaki görüşleri bilinmekle 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmemiştir.

V. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

11. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun *"Kişisel sorumluluk ve zarar"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

> *"Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.*
>
> *Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.*
>
> *Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir."*

12. Aynı Kanun'un 146. maddesinde sözleşmeli personel ücretlerinin özel kanunlardaki hükümlere tabi olduğu düzenlenirken, Devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar aynı Kanun'un 152. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin *"II-Tazminatlar"* kısmında; *"Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanun'da belirtilen en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, "* ... maddede belirlenen tavan nispetlerine *"kadar, bu nispetleri aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde"* ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirlenmiş; bunlar arasında yer alan özel hizmet tazminatı ile denetim tazminatı da bu şekilde farklı tazminatlar olarak düzenlenmiştir.

13.Ödeme ve dava tarihlerinde yürürlükte olan 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun *"Personel rejimi ve fazla çalışma"* başlıklı 45. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

> *"Sözleşmeli olarak Başkanlıkta fiilen çalışan personele, bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde unvanlar itibarıyla yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere, Başkan tarafından belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödenir. Başbakanlık merkez teşkilâtında sözleşmeli olarak çalıştırılan emsali personelin yararlandığı ücret artışlarından Başkanlıkta çalışan sözleşmeli personel de aynı usul ve esaslara göre aynen yararlandırılır. Bu personel T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilir. Söz konusu personele, çalıştıkları günlerle orantılı olarak (hastalık ve yıllık izinleri dahil) ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bunlardan üstün gayret ve çalışmaları sonucunda emsallerine göre başarılı çalışma yaptıkları tespit edilenlere Başkanın teklifi, ilgili Bakanın uygun görüşü üzerine Başbakan onayı ile haziran ve aralık aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarına kadar teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile söz konusu personele yapılacak diğer ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir."*

14. 5429 sayılı Kanun uyarınca 05/05/2006 tarihli ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17/04/2006 tarihli, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının *"Ödeme yapılmayacak haller"* başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fıkranın (b) bendinde yer alan zamlar ile II ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış; 10/7/2006 tarihli ve 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki *"Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personelin Hizmet Sözleşmesi Usul ve Esasları Hakkında Karar"*da da, Türkiye İstatistik Kurumunda kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilecek personelin hizmet şartları, vasıfları, görevleri sorumlulukları, ücretleri ve diğer ödemeleri ile özlük işleri

düzenlenmiştir.

15. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *"Kamu zararı"* başlıklı 71. maddesi şöyledir:

"Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

B. Yargı Kararları

16. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli E.1968/8 K.1973/14 sayılı kararında özetle; "*İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği"* kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

17.Benzer konuda27/01/1973 tarihli ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının sonuç kısmı şöyledir:

" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine…"

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

18. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 18/04/2022 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

19. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un*"Mahkemenin görevi"* başlığını taşıyan 1. maddesinde, *"Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıkların kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir"* denilmiş; 24. maddesinde ise, 1. maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı

konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği belirtilmiştir.

20. Anılan kurala göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,
b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,
c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,
d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,
e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

21. Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen idari yargı ve adli yargı kararlarının incelenmesinden; ortada idari ve adli yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu, davanın taraflarının aynı olduğu anlaşılmıştır.

22. Başvurucu vekilince, TÜİK'in ödenen denetim tazminatının geri istenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle idari yargıda dava açılırken; idare vekilince, ödenen denetim tazminatının sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca tahsili istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

23. TÜİK vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda,davalının davacı kurumda sözleşmeli olarak çalışmakta iken kadrolu personele ödenen Denetim Tazminatının davalıya da ödendiği, davalının sözleşmeli olması nedeniyle sadece özel hizmet tazminatı alabileceği, denetim tazminatının ödenmesinin yasal dayanağının bulunmadığı, davacı idarenin ödenen bedeli sebepsiz zenginleşme hükümleri gereğince isteyebileceği ve alacağa temerrüt tarihinden itibaren faiz işletilmesi gerektiği anlaşılmakla davanın kabulüne, 3.365,38-TL alacağın yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar verildiği; davacı vekili tarafından idari yargıda açılan dava sonunda da, davacı adına davaya konu işlemin ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabilecek iken, bu süre içinde istenilmediği görüldüğünden dava konusu işlemde bu yönüyle hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşıldığı gerekçesiyle iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı açıktır.

24. Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise; kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır. İdari yargı yargılaması sonucu yapılan fazla ödemenin tahsiline ilişkin olarak tesis edilen idari işlemin iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğuna ve idarece istenen alacağın tahsili yönünde karar verilmiştir. İdari yargı yerinde kanuna aykırı bulunarak idari işlemin iptaline, adli yargıda ise ödemenin yasal dayanaktan yoksun olduğuna, karar verilerek hakkın yerine getirilmesi olanaksız hale getirilmiştir. Bu durumda, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı üzere; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğmuş ve kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği açıktır.

25. Ankara 15. İdare Mahkemesi ile Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesinin kararları arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna, aynı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca;

a. İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere TÜİK Başkanlığı vekiline bildirilmesi, verilen cevapların karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b. Usul işlemleri tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Uyuşmazlık Mahkemesince belirlenecek tarihte işin esasının görüşülmesine oy birliği ilekarar verilmiştir.

26. Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı taraf vekiline usulüne uygun şekilde tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde gönderilen cevap dilekçesi başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

27.Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Nurdane TOPUZ, Ahmet ARSLAN ve Mahmut BALLI'nın katılımlarıyla yapılan 20/06/2022 tarihli toplantısında; başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hâkim Murat UÇUR'un idare mahkemesi kararının benimsenmesi yolundaki raporu okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Recep KALKAN ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın idari yargı yeri kararının benimsenmesi yolundaki yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

28. Uyuşmazlık, TÜİK'te uzman olarak görev yapan davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında 3.365,38-TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesine ilişkin TÜİK Başkanlığı'nın işlemi sonrasında başlamıştır.

29. Yukarıda yer verilen yasal düzenlemeler ve yargı kararları ile dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; idarece yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldığı ve yukarıda açıklanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır. Başvurucuya Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatı ödenmiş ise de; söz konusu yersiz ödemelerin idare tarafından Mayıs 2009 tarihinde yani 2577 sayılı İdari Yargılama Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen 60 günlük dava açma süresi geçtikten sonra talep edildiği; yersiz ödeme yapılan davacının ödemelerin yapılması konusunda gerçek dışı beyanı veya hilesinin bulunmadığı, keza mevzuatın mali yetkilileri/sorumluları

yanıltacak mahiyeti itibariyle ortada bir *"açık hata"* halinin de söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tazminatların ödenmesi konusunda Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından tüm bölge müdürlüklerine bildirimde bulunulduğu ve dosyadaki bilgi ve belgelerden Türkiye genelinde bu uygulamanın yapıldığı, hatalı ödeme yapıldığının Maliye Bakanlığının incelemesi sırasında ortaya çıktığı anlaşıldığından ve söz konusu ödeme nedeniyle Başvurucunun kolayca anlayabileceği açık bir hata ve kusurdan da söz edilemeyeceğinden, Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olmadığı görülmektedir.

30. Açıklanan nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı emrinde uzman olarak görev yapan davacıyaKasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin Ankara 15. İdare Mahkemesince hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ankara 15. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/1773, K.2011/2032 sayılı KARARININ BENİMSENMESİNE,

B. Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22/06/2015 tarihli ve E.2009/2030, K.2015/583 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

C. Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

20/06/2022 tarihinde, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ ve Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYLARI ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Nurdane	Ahmet	Mahmut
TOPUZ	ARSLAN	BALLI

KARŞI OY

Uyuşmazlık, TÜİK'te uzman olarak görev yapan davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında 3.365,38 TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesi ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında *"İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği"* vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; *"Burada çözüme*

bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir" gerekçesiyle direnme ukmunün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; *"Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*

TBK. m. 77/1'e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80'de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

……. İdare Mahkemesinin ……... tarihli ve ……. esas, ……... sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/05/2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre;

"Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre;

"Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur".

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye *"sebepsiz zenginleşme"* denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Genel Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Buna göre Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine, döner sermaye ek ödemesinin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, TÜİK'te uzman olarak görev yapan davacıya yersiz ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait Ankara 4. Sulh Hukuk Dairesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye	Üye
Birol	Nilgün	Doğan
SONER	TAŞ	AĞIRMAN